



Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2024 m. gegužės 31 d.
(OR. en)

10404/24

CLIMA 216
ENV 562
SAN 306
AGRI 444
FORETS 153
ENER 258
TRANS 252
ECOFIN 610
PROCIV 45

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Komisijos komunikatas dėl su klimatu susijusios rizikos valdymo – Pasikeitimas nuomonėmis

1. Pirmininkaujanti valstybė narė parengė pridedamą pranešimą ir klausimus ministrams, kad jais būtų galima remtis 2024 m. birželio 17 d. Tarybos (aplinka) posėdyje, keičiantis nuomonėmis pirmiau nurodyta tema.
2. Nuolatinių atstovų komiteto prašoma susipažinti su pirmininkaujančios valstybės narės pranešimu bei klausimais ir perduoti juos Tarybai pasikeitimo nuomonėmis tikslu.

Komisijos komunikatas dėl su klimatu susijusios rizikos valdymo

- Pasikeitimas nuomonėmis -

Išvadas

2024 m. kovo 11 d. Europos aplinkos agentūros paskelbta **ES klimato rizikos vertinimo (EUCRA) ataskaita**¹ yra aiškus priminimas apie spartėjančią klimato kaitą ir jos poveikio sunkumą. Karštesnių metų nei 2023-ieji pasaulyje niekada anksčiau nebuvo užfiksuota, o Europoje atšilimo tempas dukart viršija pasaulio vidurkį. Iš ataskaitos taip pat matyti, kad klimato kaita riziką padidina ir kad dėl su klimatu susijusios rizikos grandininio pobūdžio gali kilti sisteminių problemų, darančių įtaką ištisoms visuomenėms, ypač nukenčiant pažeidžiamoms socialinėms grupėms. Joje aiškiai parodyta, kad klimato rizikos veiksniai įgauna vis didesnę pagreitį, kad kai kurių rūšių su klimatu susijusi rizika jau yra kritinio lygio ir kad šiame amžiuje beveik visų rūšių rizika gali pasiekti kritinį ar katastrofišką lygį. Kaip teigiama EUCRA ataskaitoje, ES ir valstybės narės privalo bendradarbiauti, kad veiksmingai sumažintų su klimatu susijusią riziką Europoje. Dauguma identifikuotų pagrindinių Europai aktualių su klimatu susijusios rizikos rūšių yra „bendrai valdomos“. Tai reiškia, kad politika, kuri yra itin svarbi siekiant mažinti klimato riziką, patenka į pasidalijamąją ES kompetenciją arba daugiopas kompetencijos sritis, priklausančias tiek ES, tiek valstybėms narėms. Daugeliu atvejų tai reiškia, kad ES nustato politikos rėmus, o valstybės narės išlieka atsakingos už įgyvendinimo metodų rengimą. Dėl spartaus su klimatu susijusios rizikos didėjimo visoje Europoje gali prireikti naujų bendradarbiavimo visais valdymo lygmenimis būdų, kad būtų pasiekta apčiuopiama ir išmatuojama pažanga mažinant skubiausio atsako reikalaujančią su klimatu susijusią riziką. Tokie metodai gali būti grindžiami patirtimi, įgyta vykdant ES prisitaikymo prie klimato kaitos misiją ir kitas atitinkamas ES priemones ir politiką.

¹ <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>.

2024 m. kovo 12 d. paskelbtas **Komisijos komunikatas „Su klimatu susijusios rizikos valdymas. Saugoti žmones ir gerovę“²** – tai reakcija į EUCRA ataskaitą. Komunikate daugiausia dėmesio skiriama pagrindiniams veiksams, kurių ES ir jos valstybės narės turi imtis, kad geriau valdytų didėjančią su klimatu susijusią riziką pagrindinėse poveikio srityse: natūralių ekosistemų, vandens, sveikatos, maisto, infrastruktūros ir ekonomikos. Komunikate taip pat pateikiami su klimatu susijusios rizikos kaštai ir akcentuojamas poreikis skubiai investuoti. Komunikate nurodoma, kad, remiantis atsargiu vertinimu, dėl didėjančio neigiamo klimato poveikio iki šio amžiaus pabaigos ES BVP galėtų sumažėti maždaug 7 %. Jeigu visuotinis atšilimas ilgesnį laiką viršys Paryžiaus susitarime nustatytą 1,5 °C ribą, bendras papildomas visos ES BVP sumažėjimas 2031–2050 m. laikotarpiu galėtų siekti 2,4 trln. EUR. Dėl pakrančių užtvindymo Europoje patiriama metinė žala 2100 m. gali viršyti 1,6 trln. EUR, ir nuo jo kasmet nukentėtų 3,9 mln. žmonių.

Nuo tada, kai buvo priimtas Europos klimato teisės aktas ir 2021 m. ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija, **ES politikos sistemoje** jau padaryta didelė pažanga stiprinant atsparumą su klimatu susijusiai rizikai. Vis dėlto, nepaisant pažangos, ES politikos parengtumas atsilieka nuo sparčiai augančios su klimatu susijusios rizikos, o valstybės narės turi dėti daugiau pastangų valdymo aspektų, informuotumo didinimo, teisingumo ir sąžiningo atsparumo, finansavimo ir gamtinių sprendimų srityse.

Komunikate minimos **keturios plačios sprendimų**, kaip geriau kovoti su klimato rizika tiek ES lygmeniu, tiek valstybėse narėse, **kategorijos**:

- **Geresnis valdymas** nustatant atsakomybę už rizikos valdymą ir skatinant glaudesnį nacionalinio, regioninio ir vietos lygmenų koordinavimą.
- **Priemonės, skirtos už rizikos valdymą atsakingiems subjektams, ir prieiga prie patikimų duomenų**, kad būtų galima geriau suprasti su klimatu susijusios rizikos, investicijų ir ilgalaikių finansavimo strategijų sąryšius.

² Dok. 7732/2024.

- **Esamų valstybių narių struktūrinės politikos priemonių ir ES solidarumo mechanizmų panaudojimas** su klimatu susijusiai rizikai valdyti.
- **Tinkamos išankstinės finansinio atsparumo sąlygos**, viešąsias išlaidas ir privačių investicijų paskatas rengiant taip, kad būtų sutelkiama pakankamai lėšų, o su klimatu susijusių sutrikimų ir žalos prevencija taptų geriausiu pasirinkimu ekonominiu požiūriu, kartu su klimatu susijusių riziką geriau integruojant į nacionalinius biudžeto procesus³.

Komunikate taip pat išdėstyti **konkretūs rizikos valdymo veiksmai šešiose poveikį patiriančiose srityse (natūralios ekosistemos, vanduo, sveikata, maistas, infrastruktūra ir apstatyta aplinka, ekonomika)**. Dėl pastarosios, komunikate pažymima, kad su klimato kaita susijusios nelaimės sukels papildomų sunkumų ekonomikai dėl sumažėjusio darbo našumo arba prarastų gyvybių, tiesioginės žalos, sumažėjusio augimo potencialo ir spaudimo valstybių biudžetams, ir kad neseniai priimta Direktyva dėl reikalavimų nacionalinėms biudžeto sistemoms⁴ turėtų padėti tobulinti ir į nacionalinius biudžeto procesus integruoti biudžeto sudarymą, kuriuo atsižvelgiama į klimato riziką. Tuo pat metu reikia pakankamų – tiek viešųjų, tiek privačiųjų – investicijų, kad būtų galima sėkmingai reaguoti į su klimatu susijusių riziką ir didinti atsparumą klimato kaitai. Kai investicijos nukreipiamos atkūrimui patyrus žalą, sumažėja suma, kuri galėtų būti skirta gamybinėms investicijoms.

³ Kalbant apie tai, 2024 m. gegužės 14 d. pradėjo veikti svarstymų grupė atsparumo klimato kaitai finansavimo sutelkimo klausimais, apie kurią buvo paskelbta komunikate.

⁴ 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvoje (ES) 2024/1265, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms, reikalaujama, kad valstybės narės, planuodamos biudžetą, kiek įmanoma atsižvelgtų į klimato kaitos keliamą makrofiskalinę riziką ir jos poveikį aplinkai bei pasiskirstymui. Valstybių narių taip pat prašoma, skelbiant informaciją apie neapibrėžtuosius įsipareigojimus, galinčius turėti didelį poveikį valstybės biudžetui, kiek įmanoma atsižvelgti į informaciją apie fiskalines išlaidas, patiriamas dėl su klimatu susijusių sukrėtimų. Vis dėlto pripažįstama, kad ataskaitų dėl klimato kaitos keliamos makrofiskalinės rizikos, su klimatu susijusių neapibrėžtųjų įsipareigojimų ir su nelaimėmis susijusių fiskalinių išlaidų teikimas gerėja, tačiau tebėra pradiniam etape, o tokių ataskaitų teikimo metodikos ir rodikliai vis dar rengiami.

Dabartinė padėtis

Komisijos komunikatas ministrams pirmą kartą pristatytas 2024 m. kovo 25 d. **Tarybos (aplinka)** posėdyje. Atsižvelgdama į komunikato ir EUCRA ataskaitos tarpsektorinį pobūdį, pirmininkaujanti Belgija į techninio lygmens diskusijas aktyviai įtraukė kitų atitinkamų sudėčių Tarybą, apimant **energetikos, civilinės saugos, turizmo, finansų ir biudžeto, sveikatos, pramonės ir žemės ūkio** klausimus. Kaip parodė diskusijos, iš esmės pripažįstama, kad **dėl su klimatu susijusios rizikos būtini skubūs veiksmai**, o **neveikimo kaina** vis auga. Apskritai delegacijos pritaria nuomonei, kad reikia **sisteminio politinio atsako visose atitinkamose politikos srityse**, be kita ko, ir ES lygmeniu. Diskusijų metu **pabrėžti** šie **aspektai**: būtinybė valstybėms narėms ir atskiriems sektoriams geriau koordinuoti veiksmus ir bendradarbiauti, be kita ko, kiek tai susiję su stebėsena ir prieiga prie duomenų; informuotumo didinimo ir komunikavimo svarba, be kita ko, siekiant kovoti su klaidinga informacija; poreikis dirbti siekiant tinkamo finansavimo ir gyvybiškai svarbus vandens vaidmuo. Įvairių **sudėčių Taryboje** taip pat **pripažinta**, kad **rengiant politiką ir priemones** savo atitinkamuose sektoriuose reikia atsižvelgti į **su klimatu susijusią riziką**, įskaitant atsparumą ir pasirengimą valdyti riziką, atsižvelgiant į diskusijas įvairiose politikos srityse, įskaitant kosmosą, mokslinius tyrimus, konkurencingumą ir pramonę, energetiką⁵.

⁵ Žr., pavyzdžiui: 2024 m. gegužės 23 d. Tarybos išvadas „Europos konkurencingumo stiprinimas pasitelkiant kosmoso sektorių“ (dok. 10142/24); 2024 m. gegužės 23 d. Tarybos išvadas „Žinių valorizacijos, kaip priemonės atspariai ir konkurencingai pramonei bei strateginiam savarankiškumui atviros ekonomikos sąlygomis Europoje užtikrinti, stiprinimas“; 2024 m. gegužės 24 d. Tarybos išvadas „Konkurencinga Europos pramonė, remianti mūsų žaliąją, skaitmeninę ir atsparią ateitį“ (dok. 10127/24); 2024 m. gegužės 24 d. Tarybos išvadas „Visiems naudinga bendroji rinka“ (dok. 10298/24); 2024 m. gegužės 30 d. Tarybos išvadas „Tvarių elektros tinklų infrastruktūros plėtojimas“ (dok. 10459/24). Taip pat reikėtų paminėti, kad La Hulpės deklaracijoje dėl socialinės Europos ateities, priimtoje per 2024 m. balandžio 15–16 d. pirmininkaujančios Belgijos surengtą aukšto lygio konferenciją dėl Europos socialinių teisių ramsčio, akcentuojama, kad svarbu skatinti konkrečių klimato kaitos keliamų pavojų prevenciją.

Klausimai ministrams

- *Ar sutinkate, kad, atsižvelgiant į spartų su klimatu susijusios rizikos augimą visoje Europoje, gali prireikti naujų bendradarbiavimo būdų visais valdymo lygmenimis, įskaitant Sąjungos lygmenį?*
 - *Kokių priemonių pas jus imtasi nacionaliniu, regioniniu ar vietos lygmeniu, siekiant pagerinti biudžeto planavimą? Kokių metodinių ir informacinių priemonių vis dar reikia, kad būtų paskatintos atsparumą didinančios reformos ir skatinamos investicijos?*
-